

Стратегія розвитку та посилення конкурентоспроможності муніципального утворення

Пакулін Сергій Леонідович

*Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку
Національної академії наук України», відділ соціоекологічних проблем сталого розвитку,
доктор економічних наук, Україна*

Анотація. У статті запропонований методичний підхід до розробки концепції довгострокового інноваційного розвитку і рекомендації по формуванню інноваційної стратегії муніципального утворення на основі технології активного прогнозування (форсайту), що дозволяє визначити бажане майбутнє соціально-економічного розвитку території за рахунок використання інноваційного потенціалу, виявити можливих споживачів інноваційних продуктів, погоджувати стратегічні інтереси науки, бізнесу і місцевого співтовариства, пов'язати муніципальні програми інноваційного розвитку з регіональною стратегією. Обґрунтована методика оцінки інноваційного потенціалу території, що базується на індикаторах інноваційної активності і інноваційної сприйнятливості, що дозволяє провести класифікацію муніципальних утворень і обґрунтувати вибір того або іншого типу інноваційної стратегії. Наведені рекомендації з формування інноваційної програми муніципального утворення і створення організаційного механізму її реалізації. Запропоновані нові механізми фінансування інноваційних заходів через єдиний бюджет реалізації інноваційної програми, включаючи муніципальний інноваційний фонд і муніципальний венчурний інноваційний фонд.

Ключові слова: стратегія, конкурентоспроможність, муніципальне утворення, інноваційна програма, фінансування, бюджет.

Вступ

Формування стратегії розвитку муніципального утворення, яка спрямована на посилення конкурентоспроможності території в довгостроковому періоді, шляхом дії на інноваційні чинники її економічного зростання є актуальним науковим завданням [1, с. 119]. Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю теоретичного обґрунтування і методичного забезпечення побудови системи інноваційного розвитку муніципальних утворень, оцінки їх інноваційного потенціалу, формування конкурентних переваг територій в умовах просування економіки до вищих технологічних устроїв, а також складністю проблематики, що піднімається, і різноманітністю теоретичних підходів до визначення впливу інновацій на територіальний розвиток. Становище посилюється відсутністю загальної концептуальної основи використання інтелектуального потенціалу для переходу до економіки інноваційного типу. Більш того, у рамках існуючої концепції вдосконалення системи публічної влади, заснованої на розмежуванні повноважень, проблема переходу до економіки інноваційного типу в повному обсязі розв'язана бути не може.

У наступний час у більшості регіонів і муніципальних утворень України спостерігається тенденція до зниження темпів соціально-економічного розвитку, що пов'язано з поступовим вичерпанням природних сировинних ресурсів, застаріванням технологій і устаткування в промисловості і житлово-комунальному господарстві, відсутністю необхідних фінансових коштів для технічного і технологічного переозброєння виробництва [2, с. 125]. Внаслідок цього території втрачають свої конкурентні переваги, падає обсяг інвестицій, органи місцевого самоврядування не можуть забезпечити високий рівень якості життя населення. Державна і муніципальна політика, що формується, залишається фрагментарною, в ній відсутня системність, що забезпечує зміну самої структури економіки, надання їй інноваційних якостей.

У більшості муніципальних утворень доки не створена цілісна інфраструктура інноваційного розвитку [3, с. 247]. Основним джерелом фінансування інновацій є власні кошти підприємств. Роль бюджетів і приватних інвестицій украї мала, що гальмує зростання конкурентоспроможності території. В той же час, практична адаптація муніципальної економіки до нових ринкових умов і перспектива активної інтеграції в систему міжрегіональних господарських зв'язків примушує розглядати подальший розвиток території з точки зору посилення керованості, конкурентоспроможності і структурно-технологічної модернізації. Досягнення цієї мети можливе за рахунок поступового, збалансованого переходу до інноваційно-орієнтованої економіки, в якій взаємодіють приватні, державні, муніципальні і громадські організації.

Цілком очевидно, що потрібний перегляд механізмів і інструментів управління територіальним розвитком [4, с. 33]. Передусім, йдеться про вибір конкурентоздатної моделі муніципальної економіки, про пріоритетні галузі, що мають інноваційний потенціал, про виявлення чинників і елементів, що впливають на розвиток конкурентних стосунків і механізмів. При цьому слід враховувати, що застосування нових моделей може бути ефективне тільки при активізації внутрішніх резервів і потенціалу території, у тому числі інноваційного, а також при використанні усього спектру механізмів державно-приватного партнерства при визначенні основних напрямів соціально-економічного розвитку території.

Цілі проведеного дослідження: розробка рекомендацій по формуванню стратегії розвитку муніципального утворення, яка спрямована на посилення конкурентоспроможності території в довгостроковому періоді; обґрунтування доцільності використання технології форсайту при розробці стратегії інноваційного розвитку муніципального утворення; наукове обґрунтування організаційного механізму розробки і реалізації інноваційної програми муніципального утворення.

Результати дослідження

Для вирішення багатоаспектних завдань, пов'язаних з формуванням, розвитком і реалізацією конкурентних переваг території, заснованих на інноваціях, вважаємо необхідним перехід до стратегічного управління розвит-

ком територій, що мають інноваційний потенціал [5, с. 60]. Це має ряд особливостей, які, у свою чергу, обумовлені такими властивостями інновацій, як тривалість, комплексний характер, невизначеність і високий рівень ризику. У стратегічному аспекті інновації виступають головним чинником забезпечення стійкого зростання економіки, структурної перебудови і підвищення на цій основі конкурентоспроможності муніципального утворення.

Під стратегією інноваційного розвитку муніципального утворення нами розуміється сукупність цілей, завдань, методів їх досягнення, спрямованих на посилення конкурентоспроможності території в довгостроковому періоді шляхом дії на інноваційні чинники її економічного зростання. В умовах нової економіки потрібний і новий тип стратегії розвитку муніципальних утворень, спрямованій на посилення конкурентоспроможності території в довгостроковому періоді шляхом дії на інноваційні чинники її економічного зростання. Основні етапи процесу планування стратегії інноваційного розвитку муніципального утворення (МУ) представлені на рис. 1.

Стратегічне управління є галуззю наукових знань, що вивчає методологію прийняття стратегічних рішень і способи їх практичної реалізації для досягнення цілей організації. Його завданням є забезпечення виконання цілей організації з оптимальним використанням її внутрішніх змінних з урахуванням факторів зовнішнього середовища і приведення потенціалу організації у відповідність до мінливості середовища для забезпечення конкурентоспроможності та ефективного функціонування в майбутньому. Застосування концепції стратегічного управління дає змогу муніципальним утворенням досягати своїх цілей в умовах динамічного, мінливого та непевного економічного і політичного середовища [6, с. 81].

В економіці України спостерігаються послідовні стадії наростання нестабільності середовища, в якому діє організація. І темпи її наростання значно прискорюються [7, с. 42]. Муніципальним утворенням, що діють у вкрай складній соціально-політичній і економічній обстановці, динамічному середовищі, необхідно використовувати накопичений управлінський досвід у країнах з розвинутою ринковою економікою з урахуванням специфіки національних і регіональних умов. Визначальними для муніципальних утворень у виборі системи управління є два фактори: імперативи зовнішнього середовища та рівень вимог, настанови керівників. Для забезпечення оптимальної рентабельності при наборі видів діяльності, що є в муніципальному утворенні, і в межах прийнятих ним стратегій конкуренції йому, принаймні, необхідно вибрати для себе систему, відповідну тому рівню нестабільності, який воно (муніципальне утворення) вважає за вірогідний для даної сукупності видів діяльності в майбутньому.

Методологія стратегічного управління є сукупністю принципів, специфічних методів ухвалення стратегічних рішень і способів їх практичної реалізації для досягнення цілей, що дозволяють муніципальному утворенню оптимально використовувати наявний потенціал і залишатися сприйнятливою до вимог зовнішнього середовища.



Рисунок 1 – Етапи і методи розробки і реалізації стратегії інноваційного розвитку муніципального утворення

В умовах нестабільного зовнішнього середовища, в якому діють муніципальні утворення, стратегічне управління повинно стати основою концепції державного регулювання їх діяльності. Однією з визначальних умов виявлення конкурентних переваг і пріоритетних напрямів довгострокового

муниципального розвитку є активізація партнерства між усіма учасниками життєдіяльності муніципального утворення при розгляді питань стратегічного характеру. В результаті співпраці між різними учасниками реалізації інноваційної стратегії (адміністрації МУ, населення, науки і бізнесу) розробляється концепція довгострокового інноваційного розвитку території [8, с. 5].

Технологія форсайту (рис. 2) є інструментом активного прогнозування.

Зміст форсайт-технології зводиться до роботи висококваліфікованих експертів із залученням усіх суб'єктів життєдіяльності муніципального утворення для виявлення бажаного майбутнього соціально-економічного розвитку території на основі інновацій, узгодження науково-технічних пріоритетів з соціально-економічними і громадськими пріоритетами, виявлення можливих споживачів інноваційних продуктів, а також з метою ув'язки муніципальних цільових інноваційних програм, що розроблюються, із стратегічними інтересами розвитку території.

Практична цінність проведення форсайту у рамках розробки стратегії інноваційного розвитку муніципального утворення полягає в тому, що ця технологія дозволяє:

- поліпшити процес ухвалення рішень на основі аналізу не лише наявних можливостей, але і реальних потреб;
- створити альтернативні напрями для майбутнього розвитку муніципального утворення;
- активізувати і скооперувати усіх учасників процесу;
- сформулювати інноваційний підхід до політики соціально-економічного розвитку муніципального утворення і його соціального комплексу.

Методологія стратегічного управління як сукупність принципів, специфічних методів ухвалення стратегічних рішень і способів їх практичної реалізації для досягнення цілей дає можливість муніципальному утворенню оптимально використовувати наявний потенціал і залишатися сприйнятливим до вимог зовнішнього середовища [9, с. 22].

Інноваційний розвиток муніципального утворення (МУ), який можна охарактеризувати як інтенсивний і ендогенний, повинен проходити через пошук внутрішніх ресурсів для розвитку, тому при розробці інноваційної стратегії муніципального утворення особлива увага повинна приділятися оцінці його інноваційного потенціалу.

Підхід, який базується на оцінці структурних складових інноваційного потенціалу, не враховує достатньою мірою специфіку інноваційної системи муніципального утворення, що склалася. Тому нами пропонується ввести нові індикатори оцінки інноваційного потенціалу.

Етапи оцінки інноваційного потенціалу муніципального утворення наведені на рис. 3.

Від стану інноваційного потенціалу залежать масштаб і якість результатів наукових досліджень і науково-технічних розробок, а, отже, і можливість появи інновацій на території муніципальних утворень [10, с. 82].



Рисунок 2 – Механізм використання форсайт-технологій в цілях розробки стратегії інноваційного розвитку муніципального утворення

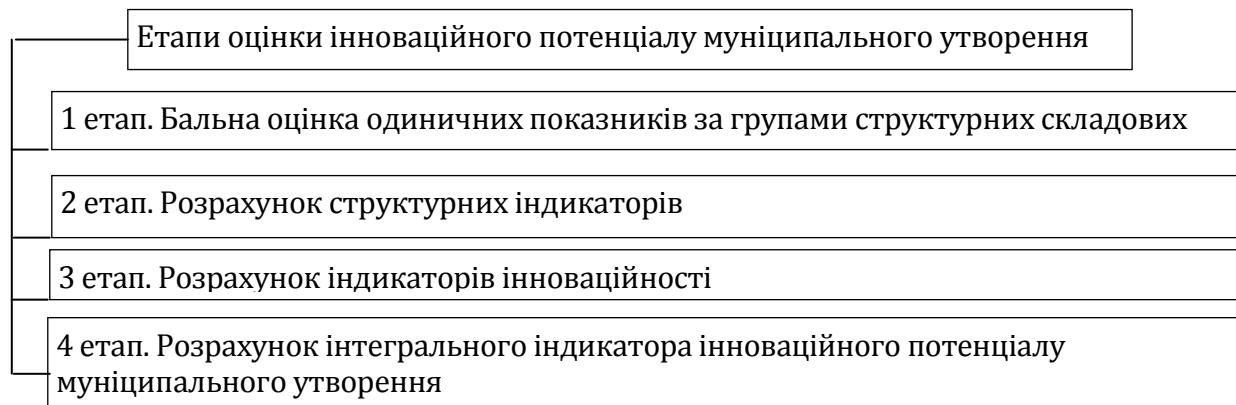


Рисунок 3 – Етапи оцінки інноваційного потенціалу муніципального утворення

Нині в Україні існують різні підходи до оцінки державного і регіонального інноваційного потенціалу, які, як правило, базуються на оцінці його структурних складових: організаційної, інфраструктурної, науково-технічної, фінансової і кадрової [11, с. 137].

Структура інноваційного потенціалу муніципального утворення представлена на рис. 4.

Показниками кадрового потенціалу (ПК) при визначенні індикатору інноваційної сприйнятливості є: питома вага чисельності зайнятих у виробництві інноваційної продукції і послуг в загальній чисельності населення муніципального утворення; питома вага працівників, що пройшли професійну підготовку і перепідготовку, в загальній кількості зайнятих в економіці муніципального утворення.

Для визначення чинників, що відбивають здатність території до створення інновацій і міру готовності підприємств і організацій муніципального утворення до розробки інноваційних проектів, пропонується застосовувати індикатор інноваційної активності, для визначення чинників, що відбивають міру готовності структур муніципального утворення до впровадження інновацій – індикатор інноваційної сприйнятливості. У свою чергу, кожен індикатор представлений у вигляді суми середньозважених структурних індикаторів, що характеризують інфраструктурний і організаційний, науково-технічний, кадровий і фінансовий потенціал, з обґрунтованими експертним шляхом ваговими коефіцієнтами (рис. 4).

Для оцінки кожної складової інноваційного потенціалу пропонується використання методики бальної оцінки. Співвідношення інноваційної активності і інноваційної сприйнятливості дозволяє виділити чотири області, для кожної з яких можна визначити найбільш прийнятний тип стратегії (табл. 2).

Запропоновану нами методику доцільно використовувати для м. Харкова. Для міста найбільш прийнятною повинна стати стратегія лідерства, що характеризується прискореним нарощуванням і раціональним використанням існуючого інноваційного потенціалу за рахунок кращого використання внутрішніх і зовнішніх можливостей.

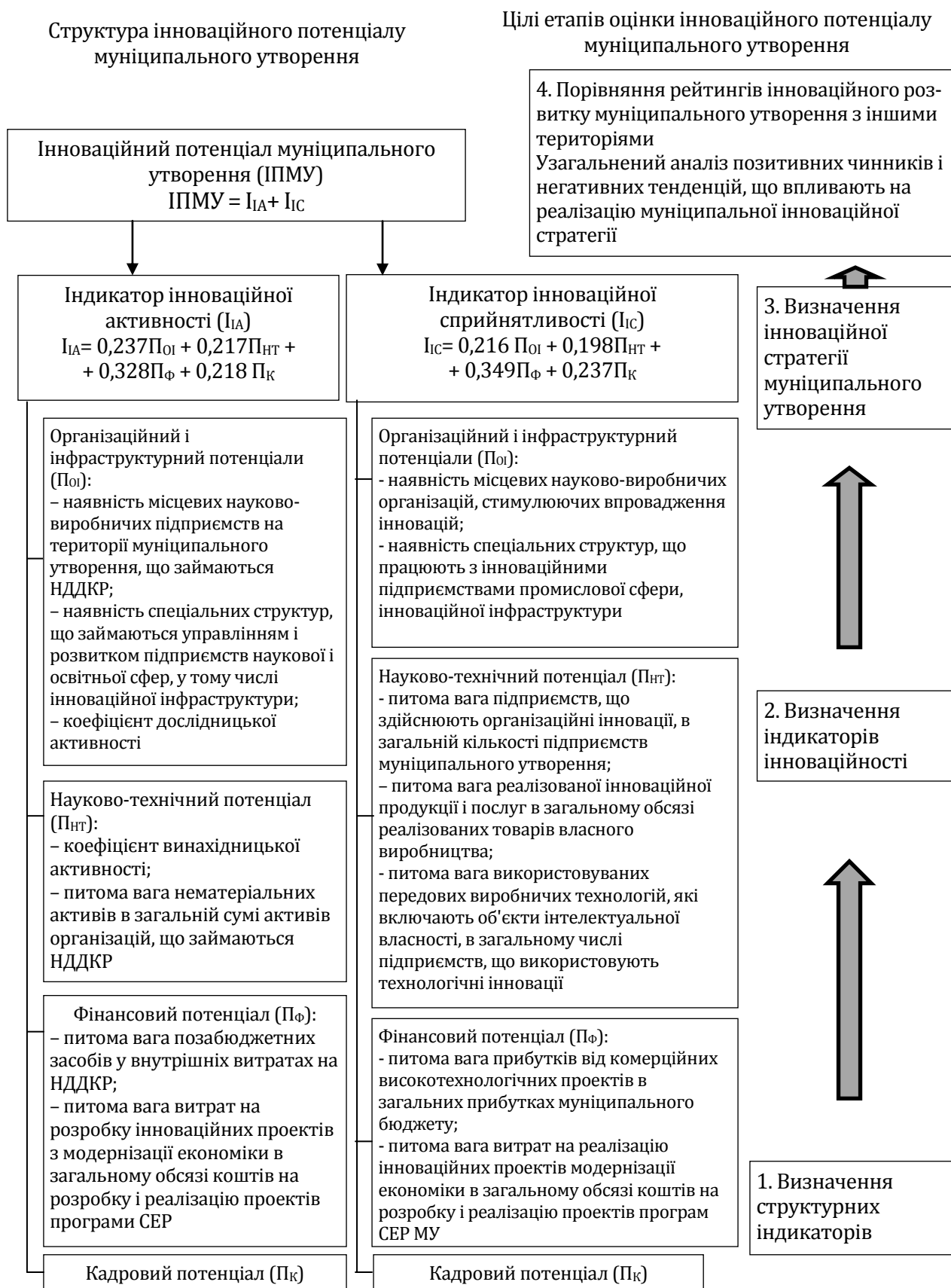


Рисунок 4 – Оцінка інноваційного потенціалу муніципального утворення і визначення його інноваційної стратегії

Таблиця 2 – Визначення стратегії інноваційного розвитку у відповідності з рівнем інноваційного потенціалу муніципального утворення

Інноваційна сприйнятливість	Інноваційна активність	
	Низька (0; 0,5]	Висока (0,5; 1]
Низька (0; 0,5]	Стратегія творення	Стратегія локалізації
Висока (0,5; 1]	Стратегія копіювання	Стратегія диверсифікації Стратегія слідування за лідером Стратегія лідерства

Стратегія створення сприятливих умов для інвесторів, що здійснюють фінансування досліджень і розробок, що мають прикладний і фундаментальний характер, а також створення стратегічних альянсів в інноваційній сфері, що забезпечують безперервний інноваційний процес, із залученням венчурних фондів і наступним переходом до стратегії інтеграції.

Стратегічні цілі, завдання і напрями інноваційного розвитку муніципального утворення мають бути співвіднесені з доступними ресурсами, дійсною і можливою структурою управління, відкориговані і виражені в муніципальній інноваційній програмі. Для переведення стратегії в інноваційну програму нами пропонується користуватися системою збалансованих показників. Стосовно інноваційного розвитку території ця система може розглядатися як інструмент реалізації інноваційної стратегії, що враховує найбільш важливі критерії муніципального інноваційного розвитку, дозволяє донести сенс інноваційної стратегії до усіх учасників її реалізації, трансформувати під неї систему управління.

Інноваційна програма муніципального утворення нами розглядається як комплекс заходів, пов'язаний за ресурсами, виконавцями і термінами, спрямований на досягнення встановлених цілей і завдань на користь розвитку основних сфер життєдіяльності муніципального утворення, підвищення конкурентоспроможності інноваційної сфери і місцевої економіки в цілому.

Механізм реалізації програми припускає наявність дієвої системи нормативно-правового, організаційного і фінансового забезпечення виконання програми.

Формування нормативно-правового механізму реалізації програми включає розробку і вдосконалення правової бази, що стосується інноваційної діяльності, питань інноваційного і науково-технічного розвитку муніципального утворення. Це дозволяє раціонально використовувати бюджетні і податкові ресурси при наданні муніципальної підтримки інноваційної діяльності.

Пропонований нами організаційний механізм розробки і реалізації муніципальної інноваційної програми припускає створення ради з інноваційного розвитку, експертної ради і дирекції інноваційної програми муніципального утворення. Цей підхід дозволяє дотримати принцип «єдності цілей» за рахунок створення стійкої системи взаємозв'язків між органами управління програмою і існуючими в муніципальному утворенні структурами, які беруть участь в його інноваційному розвитку. Також це дозволяє уникнути ду-

блювання функцій і чітко координувати дії усіх учасників реалізації програми [12, с. 152].

Стабільне фінансове забезпечення виконання програмних заходів і проектів є однією з головних умов успішної реалізації програми [13, с. 271].

Окрім традиційних механізмів фінансування з місцевого бюджету програмних заходів і проектів, включених до складу інноваційної програми муніципального утворення, з метою залучення і концентрації додаткових джерел фінансування для наступного їх використання на розвиток інноваційної діяльності, нами пропонується формувати у складі місцевого бюджету цільовий бюджетний інноваційний фонд (ЦБІФ), який може створюватися за рахунок прибутків цільового призначення або за рахунок цільових відрахувань від конкретних видів прибутків або інших надходжень.

Для зниження навантаження на бюджет і максимальної економії коштів місцевого бюджету, у рамках програми слід відмовитися від прямого фінансування муніципальним утворенням тих прикладних НДДКР, які можуть мати комерційне застосування і повинні фінансуватися з позабюджетних джерел. Тому нами пропонується формування муніципального венчурного інноваційного фонду (МВІФ) з прямою участю муніципального утворення. Муніципальні венчурні фонди доцільно створювати на рівні районів міста. В цьому випадку засновниками фонду і довірчого управління МВІФ виступатиме місцева адміністрація, можлива участь регіональної адміністрації. Тому необхідно визначити джерела формування і механізми розподілу коштів МВІФ. На нашу думку, кошти місцевого і регіонального бюджетів, що є основою для формування фонду, служать гарантом зниження ризиків приватних інвесторів. Це сприяє залученню приватних коштів для реалізації інноваційних проектів з високим ризиком. Пріоритет у фінансуванні з МВІФ повинен встановлюватися для підприємств малого інноваційного бізнесу.

З метою ефективного управління різними джерелами фінансування муніципальної інноваційної програми нами пропонується консолідувати все наявні кошти у рамках єдиного бюджету реалізації інноваційної програми муніципального утворення. Кошти бюджету програми розподіляються на конкурсній основі, і залежно від цільової, комерційної і соціальної спрямованості проекту визначається джерело фінансування. Для ефективного розподілу фінансових коштів з бюджету програми нами пропонується модель відкритого управління.

Розробки у вигляді методик і моделей дозволяють сформувати сучасну систему управління муніципальним утворенням, що забезпечує його інноваційний розвиток, а також рекомендувати пропоновані заходи на регіональний і національний рівень управління.

Висновки

1. Принципи інноваційного розвитку території визначають пріоритетність довгострокових цілей, необхідність державної участі і міжгалузевої вза-

ємодії, можливість пошуку гнучких управлінських рішень залежно від умов, що змінюються, і покликані створити основу розробки нових підходів і методів розвитку території на основі використання інновацій.

Якщо нині муніципальні утворення розрізняються в основному за мірою фінансової забезпеченості (самодостатні і дотаційні), то при послідовній реалізації курсу на інноваційний розвиток ці відмінності змістяться в площину використання інтелектуального ресурсу. Інноваційно-орієнтовані території отримують нові конкурентні переваги, пов'язані з використанням інноваційного потенціалу і комерціалізацією науково-технічних досягнень, що дозволить притягнути нові джерела фінансування розвитку території.

2. Найбільш ефективна інтеграція науки, виробництва і бізнесу відбувається за рахунок створення на території сприятливих умов для ведення інноваційної діяльності. Основними організаційними формами, що дозволяють забезпечити системне застосування фінансових і адміністративних інструментів для розвитку інноваційної діяльності, є території інноваційного розвитку (технопарки, техніко – впроваджувальні зони, технополіси). Території інноваційного розвитку в межах муніципального утворення створюють передумови для прискорення муніципального, регіонального і національного розвитку, а державна підтримка таких територій супроводжується отриманням високого соціально-економічного і бюджетного ефекту для усіх рівнів.

3. У вітчизняній і зарубіжній практиці активно застосовується підхід до державного і регіонального розвитку в довгостроковій перспективі, що базується на використанні і розвитку інноваційного потенціалу території і визначений як державна (регіональна) інноваційна стратегія. Проте в муніципальній практиці управління такий підхід практично не використовується. Враховуючи той факт, що саме в межах території муніципального утворення можливо створити найбільш сприятливі умови для підтримки інноваційної діяльності з урахуванням потреб господарюючих суб'єктів, виявити потенційні можливості і здібності для довгострокового розвитку місцевої економіки, а також забезпечити ефективну взаємодію між органами муніципальної влади, підприємствами, населенням і іншими учасниками економічного процесу, нами розроблена модель стратегії інноваційного розвитку на рівні муніципального утворення.

4. Запропонований методичний підхід до оцінки інноваційного потенціалу муніципального утворення на основі індексів інноваційної активності і інноваційної сприйнятливості дозволяє пов'язати наявні ресурси, можливості і здібності території з інноваційною стратегією. У свою чергу, проведений аналіз виконання програм муніципальними утвореннями ряду регіонів України виявив відсутність систематизованої і прозорої інформації про показники науково-технічного або інноваційного розвитку в цілому, що підтверджує необхідність перегляду механізмів і методів ухвалення управлінських рішень, пов'язаних з розвитком муніципального утворення. Розробка і реалізація розробленої методики оцінки інноваційного потенціалу сприяє побу-

дові системи постійного моніторингу наявних ресурсів, внутрішніх можливостей і здібностей муніципальних утворень до інноваційного розвитку, підвищення обґрунтованості управлінських рішень і вибору відповідної стратегії розвитку, а також зростання ефективності науково-технічної і виробничої діяльності усіх господарюючих суб'єктів муніципального утворення.

5. Практична цінність проведення форсайту у рамках розробки інноваційної стратегії муніципального утворення полягає в тому, що ця технологія дозволяє: поліпшити процес ухвалення рішень на основі аналізу не лише наявних можливостей, але і реальних потреб муніципального утворення; створити альтернативні напрями для майбутнього розвитку; активізувати і скооперувати усіх учасників цього процесу. Проведене дослідження дозволило нам зробити висновок про доцільність використання форсайту на рівні муніципального утворення для визначення довгострокових пріоритетів, наукового обґрунтування вибору інноваційної стратегії, підвищення конкурентоспроможності території, передбачення можливих нових шляхів розвитку в результаті узгодження інтересів науки, бізнесу і місцевого співтовариства.

6. Пропонована модель муніципальної інноваційної програми дозволяє співвіднести доступні ресурси, дійсну і можливу структуру управління інноваційним розвитком з довгостроковими цілями і завданнями муніципального утворення. Побудова системи управління муніципальною інноваційною програмою припускає взаємодію місцевої адміністрації муніципального утворення, що виступає замовником програми, експертної ради, ради інноваційного розвитку, дирекції інноваційної програми і суб'єктів інноваційної діяльності і дозволяє дотримати принцип балансу інтересів, уникнути дублювання функцій, чітко координувати їх дії.

7. Розроблений фінансовий механізм реалізації інноваційної програми дозволить оперативно управляти як бюджетними, так і позабюджетними коштами і направляти їх на забезпечення пріоритетних напрямів інноваційного розвитку муніципального утворення залежно від цільової, комерційної і соціальної спрямованості фінансованого проекту. Він дозволить сформувати сучасну систему управління інноваційним розвитком муніципального утворення, створити передумови для підвищення ефективності використання інноваційного потенціалу території, а також для досягнення стійкого зростання якості життя населення на основі модернізації економіки, підвищення конкурентоспроможності і ефективності виробництва.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає в наступному:

- запропонований методичний підхід до розробки концепції довгострокового інноваційного розвитку і рекомендації по формуванню інноваційної стратегії муніципального утворення на основі технології активного прогнозування (форсайту), що дозволяє визначити бажане майбутнє соціально-економічного розвитку території за рахунок використання інноваційного потенціалу, виявити можливих споживачів інноваційних продуктів, погоджувати стратегічні інтереси науки, бізнесу і місцевого співтовариства, пов'язати муніципальні програми інноваційного розвитку з регіональною стратегією;

- розроблена методика оцінки інноваційного потенціалу території, що базується на індикаторах інноваційної активності і інноваційної сприйнятливості, що дозволяє провести класифікацію муніципальних утворень і обґрунтувати вибір того або іншого типу інноваційної стратегії;

- розроблені рекомендації з формування інноваційної програми муніципального утворення і створення організаційного механізму її реалізації; запропоновані нові механізми фінансування інноваційних заходів через єдиний бюджет реалізації інноваційної програми, включаючи муніципальний інноваційний фонд і муніципальний венчурний інноваційний фонд.

Перелік використаних джерел

1. Пакуліна А. А. Ресурсне забезпечення розвитку соціальної інфраструктури муніципальних утворень : тези доповіді / А. А. Пакуліна, Г. С. Пакуліна, Т. В. Брюховецька // Тренди та інновації в сучасній економіці : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 23-24 квітня 2015 р. – Харків : ХНУБА, 2015. – Ч. 3. – С. 118-121.

2. Пакулін С. Л. Інноваційний соціально-домінантний розвиток регіону / С. Л. Пакулін // Бізнес Інформ. – 2013. – № 5 (424). – С. 124-128.

3. Пакуліна А. А. Продуктивні моменти зарубіжного досвіду, які можуть знайти успішне застосування в українській практиці програмно-цільового управління розвитком соціальної інфраструктури муніципальних утворень : тези доповіді / А. А. Пакуліна, Г. С. Пакуліна, А. О. Беліченко // Тренди та інновації в сучасній економіці : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 23-24 квітня 2015 р. – Харків : ХНУБА, 2015. – Ч. 2. – С. 246-249.

4. Пакулін С. Л. Створення конкурентоспроможного соціального комплексу на макро- й мезорівні / С. Л. Пакулін // Areas of scientific thought – 2014/2015 : materials of the XI International scientific and practical conference, Sheffield, December 30, 2014 – January 7, 2015. – Sheffield : Science and education LTD, 2015. – Vol. 6. – P. 33-36.

5. Пакуліна А. А. Інвестиції як інструмент розвитку і управління регіональним і муніципальним соціальним комплексом / А. А. Пакуліна // Бізнес Інформ. – 2012. – № 11. – С. 58-62.

6. Каримова Э. Р. Управление социально-экономической системой муниципального образования / Э. Р. Каримова // Региональная экономика : теория и практика. – 2007. – № 7. – С. 78-82.

7. Шаров Ю. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальний аспект / Ю. Шаров. – Київ : Вид-во УАДУ, 2001. – 302 с.

8. Пакулін С. Л. Концепція управління потенціалом соціально-економічного розвитку регіону / С. Л. Пакулін // Science and civilization – 2015 : materials of the XI International scientific and practical conference, 30 January – 07 February 2015. – Sheffield : Science and education LTD, 2015. – Vol. 5 : Economic science. Political science. – P. 5-7.

9. Дробенко П. О. Стратегічне планування розвитку територіальних громад / П. О. Дробенко [та ін.]. – Львів : Сполом, 2001. – 118 с.

10. Лендел М. Спеціальні інститути розвитку територій: європейський досвід / М. Лендел // Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів / за ред. С. Максименка. – Київ : Міленіум, 2001. – С. 67-148.

11. Монастирський Г. Л. Модернізацій на парадигма управління економічним розвитком територіальних спільнот базового рівня : монографія / Г. Л. Монастирський. – Тернопіль : Економічна думка, 2010. – 464 с.

12. Лазар П. Д. Збільшення доходних джерел місцевих бюджетів забезпечить фінансову незалежність органів самоврядування / П. Д. Лазар // Фінанси України. – 2007. – № 4. – С. 149-154.

13. Сергієнко С. М. Сучасні тенденції фінансового забезпечення розвитку муніципальних утворень / С. М. Сергієнко // Суспільно-політичні та соціально-економічні процеси в регіонах. – 2009. – Вип. 5(79). – С. 269-275.

© С. Л. Пакулін

The strategy of developing and strengthening the competitiveness of the municipality

Pakulin Sergey

Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of the National Academy of Science of Ukraine, Department of Social Problems of Sustainable Development, Doctor of Sciences (Economics), Ukraine

Abstract. The article offers the methodical approach of developing the concept of long-term innovative development of the municipality. The author has developed recommendations on the formation of innovative strategy of the municipality on the basis of active technology forecasting (foresight), which allows to define the desired future socio-economic development of the territory through the use of innovative potential, to identify potential consumers of innovative products, to align the strategic interests of science, business and local community. Recommendations provide communication of municipal programs of innovative development with the regional strategy. The technique of estimation of innovative potential of the territory, based on the indicators of innovative activity and innovative susceptibility is substantiated. The methodology enables the classification of municipalities and justifies the choice of innovation strategy. The author presents recommendations on formation of innovative programs of the municipality and the establishment of an institutional mechanism for the implementation of the program. New mechanisms for financing innovation activities from the budget of implementing the innovative program, which includes municipal innovation Fund and the municipal venture innovation Fund, are proposed.

Keywords: strategy, competitiveness, municipality, innovative program, funding, budget.

© S. Pakulin